

SAHADA UMUT VE DİRENİŞ: FUTBOLDA KADINLAR*

Ece KARACAOĞLU*

Meryem BULUT**

Öz

Bu çalışma, erkek egemen bir alan olarak yapılandırılan futbol disiplini içinde kadın sporcuların deneyimlerini, varlık mücadelelerini ve görünürlük pratiklerini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma kapsamında, Ankara Büyükşehir Belediyesi (ABB) FOMGET Kadın Futbol Takımı oyuncularını ile derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Kadın futbolcuların sahada var olma stratejileri, karşılaştıkları yapısal zorluklar ve bu mücadelenin taraftar kültürü içerisindeki yansımaları gözlem ve nitel analiz yoluyla irdelenmiştir. Çalışma, futbolcuların saha içi ve saha dışı deneyimlerini özne odaklı bir yaklaşımla ele alarak; Türkiye'deki kadın futbolunun toplumsal cinsiyet, görünürlük ve kolektif kimlik bağlamındaki konumunu tartışmaya açmaktadır. Bu doğrultuda, kadın futboluna dair literatürde ihmal edilen veya ikincilleştirilen deneyimlerin, nitel araştırma yöntemlerinden derinlemesine görüşme ve katılımcı gözlem teknikleri ile görünür kılınması hedeflenmiştir. Veri toplama sürecinde, 2024-2025 sezonu müsabakaları tribünden gözlemlenmiş ve ilgili paydaşlarla mülakatlar tamamlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Futbol, toplumsal cinsiyet, FOMGET, kadın

* Bu araştırma, Ankara Üniversitesi Etik Kurulu'nun 26.06.2025 tarihli ve 4/114 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Antropoloji Anabilim Dalı, ekaracaoğlu@ankara.edu.tr, Ankara/Türkiye.

** Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi, Sosyal Antropoloji Anabilim Dalı, mbulut@ankara.edu.tr, Ankara/Türkiye.

HOPE AND RESILIENCE ON THE PITCH: WOMEN IN FOOTBALL

Abstract

This study aims to examine the experiences, struggles for presence and visibility practices of female athletes within the discipline of football, which is structured as a male-dominated field. As part of the research, in-depth interviews were conducted with players from the Ankara Metropolitan Municipality (ABB) FOMGET Women's Football Team. The strategies employed by female footballers to establish their presence on the pitch, the structural challenges they face, and the reflections of this struggle within fan culture were examined through observation and analysis. By addressing the players' on-pitch and off-pitch experiences through a subject-centred approach, the study opens up a discussion on the position of women's football in Turkey within the contexts of gender, visibility and collective identity. In this regard, the aim is to bring to light experiences that have been neglected or marginalised in the literature on women's football, using qualitative research methods such as in-depth interviews and participant observation. During the data collection process, matches from the 2024–2025 season were observed from the stands, and interviews with relevant stakeholders were conducted.

Keywords: football, gender, FOMGET, women

1. GİRİŞ

1.1. Futbolun Toplumsal Gelişimi ve Kadın Deneyimi

Toplumsal ve popüler bir olgu niteliği taşıyan futbol; kitleleri bütünleştirme, harekete geçirme ve kolektif bir heyecan unsuru yaratma potansiyeliyle sosyalleşme süreçlerine zemin hazırlamaktadır (Bora, 2006: 9). Tarihsel bir perspektifle ele alındığında, modern formuna kavuşmadan önce futbolun kökenlerinin M.Ö. 3. ve 2. yüzyıllarda Çin'e kadar uzanan köklü bir geçmişe sahip olduğu görülmektedir. Bu dönemde "Cuju" adıyla anılan söz konusu oyun, takımlar halinde ve yalnızca ayakla oynanan bir top müsabakası niteliğindedir. Eğlence amacından ziyade askeri eğitim disiplini kapsamında uygulanan bu oyunun günümüz futbolunun öncülü olarak kabul edilmesindeki temel gerekçe ise tamamen ayak becerisine dayalı olarak oynanmasıdır (Özgen, 2025: 13).

Tarihsel süreç boyunca kolektif bir nitelik sergileyen futbol, yalnızca eğlence odaklı bir rekreasyon faaliyeti olmanın ötesine geçerek toplumsal ve kurumsal disiplini tesis eden işlevsel bir araç olarak da konumlandırılmıştır. Nitekim söz konusu disipline edici işlev doğrultusunda futbol; antik dönem Çin’inde askeri birliklerin, modernleşme sürecindeki İngiltere’de ise öğrencilerin disiplin ve beden eğitimi süreçlerini yapılandırmak amacıyla başvurulmuş temel bir eğitim alanı olarak kabul görmüştür (Cenikli vd., 2017: 55).

19.yüzyılın ortalarından itibaren ise Sanayi Devrimi’nin etkisiyle futbol, yapısal bir dönüşüm sürecine girmiştir. Bu dönemde branş; salt bir serbest zaman aktivitesi ya da pedagojik bir disiplin aracı olmaktan uzaklaşarak profesyonel bir iş koluna, yüksek kâr barındıran bir endüstriye ve küresel bir pazara dönüşmeye başlamıştır. Futbolun endüstrileşme eğilimi, sporun ontolojik doğasında yer alan duygusal deneyimi ve kolektif heyecan dinamiklerini de dönüştürerek yeniden şekillendirmiştir (Talimciler, 2008: 90).

Endüstriyel dönüşüm, futbolu küresel çapta hegemonik bir sosyo-kültürel alan haline getirirken; bu alanın yapılandırılmasında kadın aktörlerin konumu hem sporcu hem de izleyici düzleminde marjinalleşmiştir. Oysa kadınlar, futbolun tarihsel gelişiminde önemli aktörler olarak var olsalar da bu varoluş, hegemonik yapılar karşısında yürütülen sürekli bir hak mücadelesiyle karakterize olmuştur. Futbol alanı içinde her iki cinsiyet grubu rekabetçi bir pratik sergilemekle birlikte, erkek öznelerin motivasyonu büyük oranda sportif/performans odaklı iken, kadın öznelerin mücadelesi, doğrudan doğruya patriyarkal toplumsal normlara ve kurumsal bariyerlere karşı konumlanmaktadır. Dolayısıyla, kadın futbolunun katettiği yol, erkek egemen yapıdaki dönüşümün zorluğu nedeniyle çok katmanlı, çatışmalı ve uzun soluklu bir süreci temsil etmektedir.

Toplumsal ve yapısal engellerin en başında kadın sporcuların medya temsilleri gelmektedir. Kadın futbolcular halen reklam endüstrisinde ve ana akım yayın kanallarında yeterli düzeyde görünürlüğe sahip değildir. Medyadaki bu asimetrik dağılım istatistiksel verilerle de desteklenmektedir; nitekim dünya genelinde *sporcuların %40'ını kadınlar oluşturmalarına karşın, spor medyasında kadın temsiliyetinin yalnızca %4 dolaylarında yer alması* bu eşitsizliği somutlaştırmaktadır¹. Söz konusu niceliksel yetersizliğin yanı sıra, mevcut temsillerin niteliği de geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini ve yargılarını yeniden üretmesi bakımından eleştirel bir değerlendirmeye ihtiyaç duymaktadır.

Medyadaki bu kısıtlı temsil ve düşük görünürlük sorunsalı, yalnızca popüler kültür mecralarıyla sınırlı kalmamakta; akademik yazın içerisinde de kadın sporcuların toplumsal deneyimlerine odaklanan çalışmaların niceliksel ve niteliksel yetersizliği olarak tezahür etmektedir. Kadın futbolcular üzerine yürütülen araştırmalar sayısal açıdan sınırlı olmakla birlikte, özellikle sosyal bilimler alanında konuyu farklı boyutlarıyla ele alan ve dikkat çeken belirli çalışmalar da mevcuttur.

Ampirik ve sosyo-kültürel yönelimli literatür incelendiğinde, Türkiye ekseninde konuyu farklı boyutlarıyla sorunsallaştıran belirli öncü çalışmalar dikkat çekmektedir. Bu bağlamda Birtan Bozlu, *"Kadın Futbol Alanının İlişkisel Analizi"* başlıklı çalışmada, eril tahakküm mekanizmalarının gölgesindeki futbol sahasında yer alan kadın futbolcuların konumunu ve varoluş mücadelelerini ilişkisel bir perspektifle ele almaktadır. Alandaki kurumsal ve mesleki bariyerlere odaklanan Yağmur Nuhurat ise, *"Türkiye Futbolunda Kadın: 'İş'i Olmayan ve Olmaması Gereken Yerde"* isimli makalesinde, futbolun kadınlar için profesyonel

¹<https://bianet.org/yazi/spor-medyasinda-kadin-hegemonik-erkeklik-ve-eril-dil-234565> (Erişim tarihi: 29.3.2026)

bir iş kolundan ziyade bir hobi olarak kodlanma eğilimini tartışmaya açmaktadır. Nuhrat, bu yapısal dışlama neticesinde endüstriye dahil olan kadınların nasıl "olmaması gereken yerde duran" birer unsur veya hegemonik yapıya yönelik bir "tehdit" olarak muamele gördüğünü gözler önüne sermektedir. Madalyonun sporcu yüzünün yanı sıra izleyici boyutuna eğilen Fahri Apaydın, Caner Giray ve İpek Amanvermez de *"Futbol Kulüpleri İçin Hedef Kitle Olan Kadınların Stadyumlarda Maç İzleme Tutumlarını İncelemeye Yönelik Ampirik Bir Araştırma"* başlıklı makalelerinde odağı kadın futbol izleyicilerine kaydırmaktadır. Yazarlar; federasyonun cezai bir müeyyide olarak uyguladığı "seyircisiz maçlara kadın ve çocukların alınması" politikasını eleştirel bir süzgeçten geçirirken, kadınları stadyum ekosistemine yönlendiren ya da uzaklaştıran güvenlik kaygıları, bilet fiyatlandırmaları ve sosyal ilişki ağları gibi çok katmanlı olguları ampirik düzeyde analiz etmektedir. Bu çalışmaların yanında kadın futbolcuların fiziksel durumları üzerine yazılan akademik yazınlar da mevcuttur.

Bahsi geçen ampirik literatürün sunduğu teorik ve pratik çerçeveden hareketle; bu araştırmanın temel amacı, kadın futbolu disiplindeki yapısal zorlukları ve profesyonel kadın futbolcuların özgün ampirik deneyimlerini akademik düzlemde görünür kılarak literatüre özgün bir katkı sunmaktır. Türkiye'deki mevcut akademik boşluğu doldurma kaygısı taşıyan bu çalışma, kadın futbolcuların sahadaki ve saha dışındaki varlıklarını kayıt altına almayı, böylelikle konuya ilişkin toplumsal ve kurumsal bir farkındalık zemini inşa etmeyi hedeflemektedir.

Bu amaç doğrultusunda araştırma; giriş bölümünde ele alınan tarihsel ve toplumsal dönüşüm süreçlerinin kadınlar nezdindeki izdüşümlerini ve profesyonel kadın futbolcuların ampirik deneyimlerini mercek altına almaktadır. Çalışma, eril tahakkümün hegemonik bir biçimde baskın olduğu futbol alanında

kadın öznelerin geliştirdikleri var olma stratejilerini ve kendilerine has deneyim alanlarını bilimsel bir zeminde ortaya koymayı hedeflemektedir. Nitekim bu yönelimle araştırma, kadın sporcuların futbolcu kimliğini edinme ve sürdürme süreçlerinde sergiledikleri varlık mücadelelerini ve öznellik inşasını yorumlayıcı bir perspektifle derinlemesine incelemektedir.

1.2. Futbolun Tarihsel Gelişimi ve Kurumsallaşma Süreci

19.yüzyılda Sanayi Devriminin etkisiyle futbol endüstrileşme sürecine girmiştir. 1863 yılında İngiltere’de Football Association (Futbol Birliği) kurulmuş; böylelikle futbol, kuralları belirlenmiş ve geniş kitleler tarafından takip edilen kurumsal bir olguya dönüşmüştür. İngiltere kökenli modern futbol modeli; ticaret, göç ve kolonyal etkinlikler aracılığıyla dünyanın farklı noktalarına yayılmış ve küresel bir fenomene evrilmiştir. Bu küreselleşme sürecinin bir sonucu olarak 1904 yılında FIFA (Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği) kurumsallaşmıştır (Cenikli vd., 2017: 54-55). Özellikle erkek futbolu, bu süreçte kurumsal ve ekonomik olarak büyüyerek; toplumsal düzlemde güçlü anlam setleri ve hegemonik bir yapı inşa ederek günümüze ulaşmıştır.

Profesyonel bağlamda kadın futbolunun gelişimi modern futbolun merkezi olan İngiltere’de başlamış ve kısa sürede geniş kitlelerin ilgisini çekmiştir. Birinci Dünya Savaşı döneminde erkek nüfusun cepheye gitmesiyle kadınların fabrikalarda iş gücüne dahil olması, eş zamanlı olarak futbol sahalarında da varlık göstermelerine olanak tanımıştır. Bu dönemde, İngiltere’de yaklaşık 150 kadın futbol kulübünün etkinlik gösterdiği bilinmektedir. Ancak kadın futbolunun popüler hale gelmesinin ve erkek futbolunun hegemonyasını tehdit edebileceği yönündeki endişeler sonucunda, 1921 yılında İngiltere Futbol Birliği tarafından kadınların futbol oynaması yasaklanmıştır. Yaklaşık elli yıl süren bu yasal engel, 1970’li yıllardan itibaren kademeli olarak kaldırılmaya başlanmıştır. Yasağın kalkmasını takip eden süreçte kadın futbolu uluslararası arenada

kurumsallaşmaya başlamıştır; 1984 yılında ilk Avrupa Kadınlar Şampiyonası düzenlenmiş, 1991 yılında FIFA Kadınlar Dünya Kupası hayata geçirilmiş ve 1996 yılında kadın futbol takımları Olimpiyat Oyunları programına dâhil edilmiştir².

Günümüzde ise kadın futbolunun geliştirilmesi ve standartlarının yükseltilmesi amacıyla yapısal reformlar sürdürülmektedir. Bu doğrultuda, 2022 yılında yayımlanan ve 2023 yılında yürürlüğe giren UEFA Kulüp Lisanslama ve Finansal Sürdürülebilirlik Yönetmeliği³ kapsamında, erkek futbol kulüplerinin bünyelerindeki kadın futbol programlarının desteklemeleri ve geliştirilmeleri teşvik edilmektedir. Ayrıca kulüplerin lisans alabilme süreçlerinde; kadın futbol takımı kurmaları, altyapı faaliyetlerini yürütmeleri veya kadın futboluna operasyonel destek sunmaları belirli kategorilerde zorunlu veya puanlayıcı kriter haline getirilmiştir.

1.3. Türkiye’de Kadın Futbolunun Tarihsel Arka Planı ve Kurumsal Gelişimi

Türkiye’de kadınların futbol sahasındaki varlığına ilişkin toplumsal tartışmaların kökeni 1929 yılına kadar uzanmaktadır. Söz konusu dönemin egemen sosyo-kültürel bakış açısını somutlaştırması bakımından 27 Mayıs 1929 tarihli Son Saat gazetesindeki imzasız yazının son iki satırı “*Kadınlar futbol oynayacakmış. Oldu olacak pehlivanlık da yapsınlar*”⁴ şeklindedir. Bu tür medya temsilleri ve kamusal söylemler, dönemin kadınların futbol alanında görünürlük kazanmasına yönelik muhalif duruşunu ve sporun o dönemdeki cinsiyetçi kodlarını ve kadınların futbol alanına dahil olmasına yönelik direnci açıkça ortaya koymaktadır.

² https://womengool.com/hulya_cin.php (erişim tarihi: 10.06.2025)

³ <https://documents.uefa.com/r/UEFA-Club-Licensing-and-Financial-Sustainability-Regulations-2022-Online> (erişim tarihi: 8.6.2025)

⁴ Futbol Kadını Bozar mı? | 5Harfliler.com (erişim tarihi:30.3.2026)

Türkiye'de kadın futbolunun kurumsallaşma evresindeki ilk somut adımlar 1960'lı yıllarda atılmıştır. Dönemin verilerine göre, Mart 1968'de bir kadın futbol takımı kurmak üzere yapılan başvuruda, kadın oyuncuların evli olmaları durumunda eşlerinden, bekâr olmaları durumunda ise babalarından yazılı izin getirmeleri yasal/idari bir ön şart olarak koşulmuştur⁵. Ataşehir Belediyesinin 2016 yılında çıkarttığı dergide⁶ kadın futbolculara yönelik yer alan yazıyı Nuhurat, kadın kimliğinin ve kamusal alandaki varlığının doğrudan bir vasi ya da refakatçi onayına bağlanması olarak yorumlamakta ve "hanım futbolcuların" gerçekleştirdiği bu kurumsal girişimin resmi bir takım kurulumuyla sonuçlanmadığını ileri sürmektedir (2020: 47).

Düzenli bir kadın futbol liginin organizasyonu 1994 yılında gerçekleşirken, ulusal kadın takımının ilk kampı 1995 yılında düzenlenmiştir. Ancak ülkedeki bu kurumsal ilerleme hızı, küresel ölçekteki benzeri oluşumların oldukça gerisinde kalmıştır. 2020 yılı itibarıyla TFF idari yapılanmasında kadın futboluna ayrılmış bağımsız bir departmanın bulunmayışını bu yapısal direncin veya yavaşlığın bir göstergesi olarak görmek mümkündür (Nuhurat, 2020: 47).

Diğer yandan belirtilen kurumsal gecikme ve yapısal boşlukların rağmen Türkiye ekseninde kadın futbolunun profesyonelleşme sürecindeki en somut adım 2021 yılında Türkcell Kadınlar Süper Ligi'nin profesyonel bir statüye kavuşturulmasıyla yaşanmıştır. İlgili ligin yapılandırılması, sportif disiplinin standart hale getirilmesi ve kurumsallaşması stratejik bir aşamadır. 2024-2025 sezonu verileri incelendiğinde, on dört takımın katılımıyla yürütülen Kadınlar Süper Ligi,

⁵ <https://egazete.cumhuriyet.com.tr/katalog/192/1968/3/23/8> (erişim tarihi: 16.07.2026)

⁶ <https://atasehir.bel.tr/Uploads/UploadFile/Files/54d12b93d1c44edaa9aff6b2644d7773.pdf> (erişim tarihi: 16.07.2026)

disiplinin geleceğe taşınması, sürdürülebilir kılınması ve rekabet düzeyinin artırılması noktasında belirleyici bir aktör konumundadır.

Türkiye ekseninde gözlemlenen bu kurumsal ve endüstriyel atılımlar, ilk bakışta makro düzeyde bir gelişmişlik göstergesi olarak okunabilir. Ancak kadınların futbol alanındaki görünürlüğü; toplumsal hafızada yer alan yerleşik cinsiyet rolleriyle çelişmekte ve kolektif şemalarda bir kırılma yaratmaktadır. Kadınların futbol oynaması ve branşın profesyonel aktörleri haline gelmesi, geleneksel sosyo-kültürel düzenin dışına taşan bir sapma olarak algılanmaktadır. Nitekim toplumsal söylemde sıkça canlanan, "kadın futbol mu oynar?" ya da "kadın nasıl futbol oynar?" biçimindeki retorikler bu durumun bir yansımasıdır. Esasen kadın futbolunun ulaştığı kurumsal seviye, toplumsal kabul açısından henüz marjinal bir konumdadır. Bu anlamda futbolun hegemonik erkeklikle özdeşleşmiş yapısı, sahaya çıkan kadınların "sıra dışı" bir rol üstlendiği önyargısını beslemektedir.

Sonuç olarak Türkiye’de kadın futbolunu, son yıllarda kurumsal bir kimlik kazanarak dikkate değer bir gelişim ivmesi yakaladığı görülmektedir. Her ne kadar branşın profesyonelleşme düzeyi henüz erkek futbolu ile eş değer bir seviyeye ulaşmamış olsa da son on yıllık periyot incelendiğinde gerek altyapı olanakları gerekse sporcu hakları açısından radikal bir dönüşüm yaşandığı gözlenmektedir. Bu bağlamda, branşın mevcut lig yapılanması; en üst kademede Kadın Futbol Süper Ligi olmak üzere, 1., 2. ve 3. Lig seviyelerini kapsayan hiyerarşik bir sistem üzerine inşa edilmiştir. Güncel veriler ışığında, bu liglerde yaklaşık 40 takımın faaliyet göstermesi, kadın futbolunun tabana yayılması ve sürdürülebilir bir yol haritasının oluşturulması adına kritik bir gösterge niteliğindedir.⁷

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

⁷ Türkiye Futbol Federasyonu, 2026

Émile Durkheim'in sosyolojik metodolojisinin temel taşı "toplumsal olgu" (social fact) kavramı oluşturmaktadır. Durkheim, *Sosyolojik Yöntemin Kuralları* adlı eserinde bu kavramı şu şekilde tanımlamaktadır: *Saptanmış olsun olmasın, birey üzerinde bir dış baskı uygulayabilecek her yapma biçimi toplumsal olgudur; ya da, bireysel görünüşlerden bağımsız, kendine özgü bir varlığı olup, belli bir toplum sahasında genel olan her şey toplumsal olgudur.* (1995: 42). Bu bağlamda toplumsal olgular, bireyin hal ve hareketlerini dışsal bir mekanizmayla şekillendirme ve denetleme gücüne sahiptir. Birey, halihazırda inşa edilmiş bu nesnel toplumsal gerçekliğin içine doğar; söz konusu olgulara muhalefet edilmesi durumunda ise formel ya da enformel (somut veya soyut) yaptırımlarla karşılaşır. Yapısal olarak zorlayıcı, dinamik ve değişime dirençli olan bu olgular, tarihsel süreçte kuşaktan kuşağa aktararak toplumsal pratiklerin sürekliliğini güvence altına alır. Yükselbaba'ya göre bu noktada Durkheim, "normal" ve "patolojik" olgular arasında metodolojik bir ayrıma giderek bu dikotomiye toplumsal olguların doğası üzerinden temellendirir. Bu ayrıma göre bir toplumsal olgunun belirli bir sosyo-kültürel bağlamdaki yaygınlık ve görülme sıklığı, onun normalliğinin temel ölçütüdür; dolayısıyla toplumsal bünyede genele yayılan ve sık tekrarlanan olgular "normal" kabul edilir. Buna karşın, görülme sıklığı düşük olan, genellik özelliği taşımayan ve ana akım dışında kalan olgular ise sıradışı, anormal veya patolojik (hastalıklı) olarak nitelendirilir (2017: 192).

Durkheim'in sosyolojik perspektifinden hareketle, kadınların futbol alanındaki varlığı yapısal bir sapma ve anormallik (patoloji) olarak çözümlenebilir. Zira bu durum, geleneksel toplumsal olguların inşa ettiği ideal rollerin dışında kalarak normatif düzende bir kırılma yaratmaktadır. Kadın futbolu, yerleşik toplumsal kurallara ve kurumsallaşmış düzene yönelik bir norm ihlali niteliği taşımaktadır. Bu doğrultuda kadın sporcular; toplumsal damgalamalar, yapısal ve maddi eşitsizlikler ile kısıtlı imkanlar gibi formel veya enformel sosyal yaptırımlarla

karşı karşıya kaldıkları bir alanda varlık gösterme mücadelesi vermektedir. Çünkü futbol sahasında normatif ve hegemonik olan yapı, tarihsel süreçte erkek özne temel alınarak yapılandırılmıştır.

2.1. Mekân, Toplumsal Cinsiyet ve Futbolun Kamusal Alanı

Futbol pratiğinin icra edildiği uzamsal alanlar, bu spor disiplini kapsamındaki rekabet ve mücadelenin ontolojik doğasını çözümlemek adına kritik bir öneme sahiptir. Futbolun amatör ya da profesyonel düzeyde örgütlenme biçimine bağlı olarak; sokak, okul bahçesi, spor salonu, antrenman tesisleri veya stadyumlar genel bir kavramsallaştırmayla "dışarısını", yani kamusal alanı temsil etmektedir. Bu bağlamda mekânın varlığının kabul görmesi ve hangi sınırların mekâna dahil edileceği sorunsalı ise, o fiziksel alana yüklenen toplumsal değerler ve kültürel atıflar ekseninde şekillenmektedir. Mekânlara atfedilen değerler, Henri Lefebvre'in (2014: 21) de belirttiği üzere; geleneksel kavramlar, temsil biçimleri ve gündelik hayatın periferisinde şekillenmektedir; *mekânların varlığı kabul edildiğinde, bunlar, kapsamı doğru dürüst belirlenmeden kalan bir kavramın içinde bir araya getiriliyordu. Doğru dürüst sindirilmemiş olan görecelilik mefhumu, hepsi de geleneğe hasredilmiş kavram, temsil ve özellikle gündelik hayatın (üç-boyutluluk, mekân ile zaman, metre ile saat aynını, vb.) kıyısında oluşuyordu.*

Diğer yandan mekân, cinsiyetten bağımsız veya soyutlanmış bir olgu olmayıp, toplumsal cinsiyet normlarının üretildiği ve yeniden üretildiği dinamik bir sahadır. Tarihsel süreç boyunca "ev/içerisi" olarak kodlanan özel alan kadınla bütünleştirilmiş; buna karşılık "dışarısı" olarak kavramsallaştırılan kamusal alan erkeklerle ilişkilendirilmiştir (Cumur ve Topçu, 2022: 112-130). Söz konusu mekânsal ikilik (dikotomi), bireysel deneyimlerin de cinsiyet ekseninde farklılaşmasına yol açmaktadır. Örneğin; gün batımından sonra sokakta

bulunmak ya da kamusal bir meydanda tek başına vakit geçirmek kadınlar açısından olası bir güvenlik tehdidi barındırırken, erkek özneler için bu durum olağan ve meşru bir gündelik pratik olarak kabul görmektedir.

Korkmaz ve Allmer'e (2017: 108) göre, kadınların futbol dünyasındaki konumunu ve mücadelesini analiz etmenin ön koşulu, sokak ve kamusal alanla olan ilişkilerini çözümlemektir. "İçeri ve dışarı" ayrımı üzerinden okunan bu süreç, toplumsal cinsiyet rollerinin mekânı nasıl şekillendirdiğini ve bu mekânsal formun kültürel normlar aracılığıyla cinsiyet eşitsizliğini nasıl yeniden ürettiğini ortaya koymaktadır. Bu dinamiklerin bir sonucu olarak mekânlar, "eril" veya "dişil" kodlarla etiketlenerek cinsiyetleştirilmektedir.

Kurgulanmış bu yerleşik kalıplar dâhilinde bir kadının 'eril olarak kodlanmış bir mekâna' eklenmesi, beraberinde ciddi bir mücadele ve dayanışma pratiğini zorunlu kılar. Zira belirli alanlarda varlık göstermek, o mekânın yapısıyla ilişkili toplumsal işlevlerden bağımsız değildir. Nitekim Paul Connerton (2012: 8), erkeğin kamusal alandaki mevcudiyetini tarihsel süreçte ticaret ve 'eve ekmek getirme' yükümlülüğüyle temellendirildiğini; kadının konumunun ise hane içi (özel) alanla sınırlandırıldığını ileri sürmektedir. Bu geleneksel perspektif uyarınca, kadının kamusal/dış mekânda emeğini sergilemesi, hane reisinin (erkeğin) evi geçindirme konusundaki yetersizliğinin bir göstergesi ve dolayısıyla eril otoritenin sarsılması olarak algılanmıştır.

Tarihsel süreçte kamusal alanın eril kodlarla tahkim edilmesi, sokakları kadınlar açısından tekinsiz ve kısıtlayıcı bir düzleme indirgemıştır. Ancak modernleşme paradigmasıyla birlikte, kadınların kamusal alanda bir refakatçi olmaksızın varlık gösterebilmesine imkân tanıyan yapısal düzenlemeler ivme kazanmıştır. İlk aşamalarda kadınlara tahsis edilen tren vagonları veya kafe gibi mekânsal ayrıştırma pratikleri zamanla terk edilmiş; kadın ve erkeğin kamusal alandaki

müşterek varlığı toplumsal bir norm haline gelmiştir. Söz konusu dönüşüm, kadınların toplumsal alandaki hareketliliğini ve görünürliğini kayda değer ölçüde artırmıştır (Connerton, 2012: 9).

Buna karşılık futbol, sokak dinamiklerinden beslenmesi ve fiziksel performansla özdeşleştirilmesi nedeniyle, eril kimlik rollerinin en yaygın biçimde deneyimlendiği alanlardan biri olma özelliğini halen korumaktadır. Diğer taraftan asgari düzeyde ekipman gerektirmesi, futbolun sokak kültüründe kök salmasını sağlamış ve sporcuların büyük bölümünün bu alanda yetişmesine zemin hazırlamıştır. Lefebvre'in mekânın toplumsal bir üretim olduğuna dair teziyle paralellik kurulduğunda (Saygılıgil, 2013: 214); kamusal mekânların çoğunlukla hegemonik erkeklik ideolojisinin çıkarlarına ve bu ideolojinin yeniden üretimine olanak sağladığı söylenebilir. Tam da bu noktada, kadınların ev içi alanı terk ederek sokağın doğurduğu futbol sahasında var olma mücadelelerini hem bireysel düzlemde hem de toplumsal yapıda sembolik bir karşı koyma biçimi olarak okumak olanaklıdır.

3. YÖNTEM

Bu araştırmada, yöntemsel olarak yorumsamacı (hermeneutik) paradigma benimsenmiştir. Söz konusu paradigma doğrultusunda, kadın futbolcuların özgün deneyimleri ve algıları merkeze alınarak toplumsal bir olgu analizi yapılması amaçlanmıştır. Niteliksel araştırmalar, teorik temelini yorumsamacılıktan alarak katılımlı gözlem, derinlemesine görüşme, odak grup görüşmeleri ve yaşam anlatıları gibi veri toplama tekniklerini kullanır; bu sayede geniş örneklem yerine daha sınırlı sayıdaki bireyin öznel gerçekliklerini derinlemesine resmetmeyi hedefler (Kümbetoğlu, 2005: 30). Bu doğrultuda çalışma, dışsal bir gözlemle yetinmeyip katılımcıların öznel dünyalarına odaklanmayı; eril bir alan olarak kodlanan futbolda profesyonel kadın futbolcu

olma mücadelelerini ve bu öznelerin kendi varoluşlarını anlamlandırma süreçlerini incelemeyi amaçlamaktadır.

Çalışma, 2025 yılı Haziran – Temmuz ayları arasında; yaşları 18 ile 65 arasında değişen, lise ve üniversite mezunu toplam on beş katılımcı ile yürütülmüştür. Örneklem seçimi sürecinde, hedef kitleye doğrudan ulaşmanın güçlüğü ve kadın futbolcular/antrenörler arasındaki mevcut sosyal ağ bağları göz önünde bulundurularak "kartopu örnekleme" yöntemi (Baltacı, 2018: 246) tercih edilmiştir. Veri toplama sürecinde, esnek ve derinlemesine bilgi edinmeye olanak tanıyan yarı yapılandırılmış mülakat tekniğinden yararlanılmıştır. Görüşmeler; Ankara dışında ikamet eden veya zaman kısıtı bulunan katılımcılarla çevrim içi platformlar aracılığıyla, Ankara'da bulunan ve uygun zaman/mekân koşullarına sahip katılımcılarla da yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Araştırma, Ankara Üniversitesi Etik Kurulu'nun 26.06.2025 tarihli ve 4/114 sayılı kararı doğrultusunda alınan etik kurul izniyle yürütülmüştür. Görüşmeler öncesinde katılımcılara araştırma hakkında gerekli bilgilendirmeler yapılmıştır. Ayrıca, futbolun pratik edildiği saha atmosferini ve müsabaka esnasındaki sosyo-kültürel dinamikleri yerinde gözlemlemek amacıyla maçlara katılım sağlanarak gözlem verileri elde edilmiştir.

Saha çalışmasından elde edilen veriler, nitel analiz yöntemleriyle çözümlenmiştir. Araştırmının nitel bir eksende kurgulanmasının temel gerekçesi, sosyal olguların nicel yöntemlerle ölçülmesinin davranışların "nasıl" gerçekleştiğini ortaya koymasına rağmen, bu davranışların arkasındaki nedensel mekanizmaları ve anlam dünyasını açıklamakta yetersiz kalmasıdır. Nitekim insan ve grup davranışlarının "niçin"ini anlamaya yönelik derinlemesine incelemeler niteliksel araştırmaların konusunu oluşturmaktadır (Arslan, 2012: 13). Bu doğrultuda çalışma, kadın futbolcuların öznel deneyim dünyalarına odaklanarak aşağıdaki temel araştırma sorularına yanıt aramaktadır:

1.Kadınların futbolcu olma kararları sosyal çevreleri tarafından nasıl karşılanmaktadır?

2.Kadın futbolcuların kariyer süreçlerindeki özgün deneyimleri nelerdir?

3.Kadınlar, futbol disiplini içerisindeki konumlarını (sporcu, izleyici ve paydaş rolleri bağlamında) nasıl tanımlamaktadırlar?

4. BULGULAR

4.1. Kadının Direniş Alanı: Sahalar

Erken çocukluk evresindeki bireysel beklentiler ve gelecek hayalleri, genellikle yerleşik toplumsal normların sınırlayıcı etkisinden uzaktır. Ancak bireyin toplumsallaşma süreci ilerledikçe, Bourdieu'nun habitus kavramıyla *hem bireyi şekillendiren hem de bireyin eylemleri (pratikleri) tarafından şekillendirilen karşılıklık* durumunu anlatır (Baran ve Özsöz, 2013:9). Yani toplumsal yapıların içselleştirilmesiyle birlikte kişisel istekler "mümkün olanın sınırları" içerisine çekilmeye başlar. Bu sınırlar, özellikle mesleki dağılım ve toplumsal cinsiyet temelli iş bölümü noktasına gelindiğinde kolektif hafızada kalıp yargılar ön plana çıkar. Kurumsal hiyerarşilerde veya spor gibi hegemonik maskülenliğin yeniden üretildiği alanlarda, "ideal özne" imgesi genellikle erkek figürü üzerinden inşa edilmektedir. Bu durum, kadınların söz konusu alanlardaki varlığını marjinalleştirmekte ve başarılarını liyakat temelli bir sonuçtan ziyade, "kendi cinsiyet grubuna kıyasla bir istisna" olarak kodlamaktadır. Sonuç olarak, kadınların kamusal alandaki profesyonel performansları, toplumsal cinsiyet rolleri ekseninde bir "şerh" düşülerek (örneğin; "bir kadına göre başarılı" ifadesiyle) meşrulaştırılmaya çalışılmakta; bu da liyakatin evrensel standartlar yerine cinsiyet hiyerarşisi üzerinden okunmasına yol açmaktadır. Judith Butler'e

göre, bu ayırım yaratılması, heteroseksüel hegemonyaya hizmet eder ve bunu kuvvetlendirmek adına toplumsal istikrara tabii tutulabilir. (2008:17)

Bu noktada Judith Butler (2008), biyolojik cinsiyet (sex) ile toplumsal/kültürel cinsiyet (gender) arasındaki ayırımın doğal bir veri olmadığını; aksine bu ayırımın kurgulanmış bir yapı olduğunu savunmaktadır. İki farklı terimin varlığı nedeniyle de feminist özne bölünmeye uğrar. Bu özne karışıklığından dolayı da bir anlam karışıklığı yaşanır. Butler *Cinsiyet Belası* kitabında şunu aktarır; *Beauvoir için kadınlar erkeklerin olumsuzudur, eril kimliğin kendisini farklılaştırırken karşısına aldığı eksidir* (Butler, 2008:56). Bu yüzden futbol gibi erkek egemen bir alanda kadınların var olması bir mücadele olarak ele alınabilir. Çünkü erkeklerin egemenliğine karşıt olan bir kimlik ortaya çıkmaktadır.

Bu konuya bir diğer katkıyı da feminist literatürdeki önemli çalışmalardan biri olan *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar* (2019) kitabı ile R.W. Connell yapar. Connell'e göre biyolojik farklılığın kültürel değerlerle birleşmesiyle birlikte toplumsal bir ayırım yaratılmış olur. Eril ve dişi özellikler, erkeklere ve kadınlara atfedilir ve herkesin içinde bulunması gereken çerçeve çizilmiş olur. Connell giysi örneğini kullanır. Fiziksel olarak kadınlar ve erkekler arasındaki farklılıklar abartılarak, bireyler giyilmesi uygun görülen kıyafetlere yönlendirilir; kadınlara etek, erkeklere pantolon gibi. Bu durum ise toplumda bir *kategorileşmeye* yol açar (Connell, 2019; 119).

Futbol alanı da bu eril tahayyülün en belirgin hissedildiği sahalardan biridir. Toplumsal hafıza; güç, sertlik ve başarı kriterlerini belirli erkek futbolcu imgeleriyle özdeşleştirmiştir. Dolayısıyla, futbol oynayan bir kadın veya bu yönde eğilimi olan bir kız çocuğu görüldüğünde, yerleşik toplumsal normların yarattığı dirençle paralel olarak kolektif zihinde doğrudan şu sorgulama belirmektedir: "Kız Çocuk Top mu Oynar?"

Toplumsal hafızadaki cinsiyetçi kodlar, kız çocuklarının spora katılım sürecinde aşmaları gereken ilk ve en köklü barikatı oluşturmaktadır. Nitekim profesyonel bir sporcu kimliğinin inşasında, erken yaşta kulüp altyapılarına dahil olmak ve sistematik bir eğitim sürecinden geçmek hayati bir öneme sahiptir. Katılımcıların deneyimleri, çocukluk döneminde futbola ilginin genellikle sokak oyunları ile başladığını, yetenekleri fark edilen çocukların ise altyapı birimlerine yönlendirildiğini göstermektedir. Ancak bu süreç, erkek çocukları için toplumsal onay alan "pürüzsüz" bir rota izlerken; kız çocukları için henüz başlangıç aşamasında normatif bir sorgulama ile kesintiye uğramaktadır.

Bu noktada kadın sporcuların mücadelesi, henüz çocukluk evresinde ve kamusal alanda (sokakta) başlamaktadır. Kız çocuklarının profesyonel sahaya dahil olabilmeleri için öncelikle ailevi ve toplumsal ön yargıları kırmaları, ardından kendilerini kabul edecek bir kurumsal yapı (altyapı) bulmaları gerekmektedir. Yakın bir geçmişe kadar kız çocuklarına yönelik altyapı olanaklarının niceliksel yetersizliği, mevcut jenerasyondaki kadın futbolcuların uzun süre boyunca "sokak futbolu" deneyimiyle ve erkek akranlarıyla oynayarak kendilerini geliştirmelerine neden olmuştur.

Saha bulguları, profesyonel kulüplere eklemenebilen sporcuların genellikle bir beden eğitimi öğretmeni veya bilinçli bir aile ferdinin desteğiyle bu "şanslı" azınlığa dahil olabildiklerini göstermektedir. Öyle ki, altyapı sistemine dahil olmayı başaran katılımcılar adeta "sokaktan kurtarılmış şanslı azınlık" olarak tanımlanmaktadır;

Aileyi ikna etmek çok önemli. Çünkü bazen anne ikna olsa baba olmuyor ya da tam tersi. Bu yüzden eğitimi alan kız çocuklarının sayısı çok azdı. Tabiri yerindeyse kız çocuklarını altyapılara yönlendirerek kızları sokaktan kurtarmış oluyoruz.

Bu durum, yerleşik toplumsal algıların ve eğitimcilerin/ailelerin olumsuz yaklaşımlarının, kadın futbolunun tabana yayılmasındaki en temel yapısal ve kültürel engel olduğunu kanıtlamaktadır.

Kız çocuklarının altyapı sistemlerine dahil olmalarındaki zorlayıcı süreçlerin zaman içerisinde değiştiğini ve yapısal imkânların genişlediğini söylemek mümkündür. On yıl öncesinin kısıtlı kurumsal çerçevesi ile günümüzdeki mevcut yapı kıyaslandığında; kız çocukları için altyapı olanaklarının ve sistematik eğitim süreçlerinin niteliksel ve niceliksel olarak arttığı gözlemlenmektedir. Bu gelişimin somut bir örneği olarak; saha çalışmasının odağını oluşturan ABB FOMGET⁸ bünyesinde, altyapı eğitimine dahil olan yaklaşık beş yüz kız çocuğunun mevcudiyeti belirtilmiştir. Bu sayısal artış, kadın futbolunun tabana yayılması ve kurumsallaşması adına önemli bir göstergedir.

4.2. Kadın Futbolda Medya Temsili ve Toplumsal Görünürlük

Kadın futbolunun kurumsal ve teknik düzeydeki gelişimine rağmen, kitle iletişim araçlarındaki temsili oldukça sınırlı kalmaktadır. Reklamlar, ana akım haber bültenleri ve sosyal medya platformlarında kadın futbolculara ayrılan sürenin yetersizliği, bu spor dalına yönelik toplumsal bir bilinmezlik halini sürdürülmesine yol açmaktadır. Görsel ve işitsel medyadaki bu eksiklik, branşın meşruiyetini dolayısıyla da toplumsal algıyı doğrudan etkilemektedir. 1992 yılında Avusturalya’da yapılan bir araştırma da televizyonda kadın sporlarına verilen yer, tüm sporların sadece % 1.2’sidir (Özsoy, 2008: 19).

⁸ FOMGET Folklor Müzik Gençlik Topluluğu ve Gençlik Spor kulübü 1995 yılında Ankara Büyükşehir Belediyesi bünyesinde faaliyetine başlamıştır.

Katılımcılara göre toplumsal kabul ve farkındalığın artması, kadın futbolunun maruz kaldığı bu "görünmezlik" bariyerinin aşılmasına bağlıdır. Takımda görevli antrenör şöyle aktarıyor;

Herkes gelsin izlesin maçlarımızı. Kadın futbol oynayamaz diyorlar. Hâlbuki gelip seyrettikten sonra daha da hasta oluyorlar. Her hafta gelenler var mesela. ‘Biz kadın futbolunu böyle bilmiyorduk’ diyorlar.

İzleyici ile branş arasındaki etkileşim arttıkça, var olan ön yargıların yerini aşinalık ve destek almaktadır. ABB Fomget kulübünün müsabakaları bilet sınırlaması olmaksızın, halka açık şekilde gerçekleştirilmektedir. Bu erişilebilirlik, izleyici kitlesinin önündeki ekonomik engeli kaldırmaktadır. Yapılan görüşmeler sonucunda sporcularla birlikte çalışan antrenör ekibi, müsabakaları ilk kez yerinde takip eden izleyicilerin; ‘branşın teknik kalitesi ve profesyonelliği karşısında şaşırdıklarını, daha önce bu alanla etkileşime girmemiş olmalarını bir eksiklik olarak nitelendirdiklerini’ aktarmaktadırlar. İlk temasın ardından izleyicilerin müsabakalara katılımında süreklilik sergilemeleri, kadın futbolunun potansiyelinin doğrudan izleyici deneyimiyle güçlü bir şekilde aktive edilebildiğini kanıtladığını da belirtmektedirler.

4.3. Kadın Futbolunda Emeğin Güvencesizliği ve Profesyonel Kimlik Çatışmaları

Kadınların profesyonel iş gücü piyasasındaki varlığı, yaklaşık 100-150 yıllık bir tarihsel mücadelesinin bir sonucu olarak stratejik bir öneme sahiptir. Profesyonel futbol alanı, kadınlar için bu kazanımların kademeli olarak artırılabilceği bir mecra olarak görünse de toplumsal algı ve medya temsili bağlamında bu ilerleme aynı hızla karşılık bulmamaktadır. Saha gözlemlerinde, kadın futbolunun hâlâ "sosyal sorumluluk projesi" veya "amatör bir faaliyet" olarak kodlandığına dair yaygın eleştiriler mevcuttur. Teknik ekipten bir erkek katılımcı;

Bu bir sektör, burada bir kazanç sağlanması gerekiyor. Ama sponsorluk konusunda, maddi destek konusunda eksiklikler mevcut. Bu yüzden de kadınların futbolda olmasına sanki bir sosyal sorumluluk projesiymiş gibi bakılıyor.

ABB Fomget'in 2024-2025 sezonu şampiyonluğu, branşın teknik başarısını kanıtlamıştır. Buna rağmen kadın futbolcuların gündelik hayat pratikleri erkek meslektaşlarından radikal biçimde ayrılmaktadır. Teknik ekipte yer alan bir antrenör;

Buradaki bazı kızlar beden eğitimi öğretmenliği ya da BESYO bölümlerinde okuyor. Sınav zamanı olduğunda onlara izin veriyoruz. Sonuçta futbolda ne olacağı belli olmuyor onlar için. Hocam sınavımız var diyorlar, mecbur izin veriyoruz.

Erkek futbolunda ise sporcuların tek odağı performans odaklı profesyonel futbol iken; Fomget örneğinde görüldüğü üzere kadın sporcular, "çift kariyer" yönetmek zorunda kalarak aktif spor yaşamlarını akademik bir eğitimle (Beden Eğitimi Öğretmenliği vb.) eş zamanlı sürdürmektedirler. Kadın futbolcular aktif bir futbol kariyerleri olmasına rağmen güvencesiz bir gelecek ve maddi kaygıdan dolayı ek bir kariyer üretmeye itilmektedirler.

4.4. Futbolda Teknik Yönetim ve Eril Otorite Tasavvuru

Kadın futbolcuların profesyonel alandaki görünürlüğü giderek artış gösterse de teknik direktörlük ve üst düzey yönetim kademelerinde kadın temsili, hala sektörel bir tartışma alanı olmayı sürdürmektedir. Spor endüstrisindeki karar verici mekanizmaların önemli bir kısmını oluşturan erkekler arasında, kadın sporcuların ancak "erkek teknik figürler" tarafından etkin bir biçimde sevk ve idare edilebileceğine dair yerleşik bir patriyarkal yargı mevcuttur. Bu durum, teknik liderliğin eril bir yetkinlik alanı olarak kodlandığını ve cam tavan sendromunun (Mızrahi ve Aracı, 2010; 151) bu alanda da kendini gösterdiğini kanıtlamaktadır.

Söz konusu yönetim anlayışı, sporcuların ailevi geçmişleri ve psikososyal profilleri üzerinden de temellendirilmeye çalışılmaktadır. Bazı görüşmelerde, aile bağları zayıflamış veya babasını kaybetmiş kadın futbolcuların, profesyonel yaşamlarında eksikliğini duydukları "otorite figürünü" teknik direktörde aradıkları tezi ileri sürülmektedir. Bu anlayışa göre, antrenör sadece bir teknik öğretici değil, aynı zamanda sporcunun özel hayatındaki baba figürünün yerini alan sembolik bir otorite olarak konumlandırılmaktadır. Ancak bu durum, profesyonel sporcu-antrenör ilişkisinin rasyonel sınırlarını aşarak, branşın kadınlar tarafından yönetilmesinin önünde öznel ve kültürel bir bariyer teşkil etmektedir. Teknik ekipten bir erkek katılımcı;

Bazen ailelerinden destek alamayanlar ya da ailesi olmayanlar oluyor. Biz burada bir aile oluyoruz. Onlara bazen ağabeylik, babalık yapıyoruz.

Teknik heyetlerin antrenman ve müsabaka süreçlerindeki yönetim biçimleri, sporcuların cinsiyetine göre değişkenlik göstermektedir. Saha içi gözlemler, erkek futbolculara yönelik disiplin odaklı ve otoriter bir tutum sergilendiğini; kadın futbolcularla kurulan diyalogda ise daha empatik, korumacı ve "babacan" bir yaklaşımın benimsendiğini ortaya koymaktadır. Bu tutum değişikliği, teknik ekibin sporcu psikolojisini toplumsal cinsiyet kalıpları üzerinden yorumlamasından kaynaklanmaktadır. Teknik ekipten bir katılımcı;

Onlara bazen sert konuşmıyoruz, bir kenara çekip bir problem varsa izah ediyoruz. Bazen duygusal karşılayabiliyorlar.

Kadın futbolcu bir katılımcı;

Ben profesyonel bir futbolcuyum. Bağırılması gerekiyorsa bağırılmalı. Herhangi bir ayırım gözetmiyorum ben.

Kadın futbolcuların karşılaştığı teknik veya motivasyonel sorunların çözümünde, kitle önünde sergilenen sert müdahaleler yerine; birebir, uzlaşmacı ve sakin bir dil tercih edilmektedir. Sorunların kamusal alandan (takım içi genel ortamdan) çekilerek özel alana (birebir görüşmelere) taşınması, kadın sporcuların profesyonel süreçlerde daha hassas bir zeminde konumlandırıldığının da göstergesidir. Bu iletişim stratejisi, performans yönetiminde duygusal zekâ unsurlarını ön plana çıkarsa da aynı zamanda teknik direktör-sporcu ilişkisinin geleneksel korumacı-otorite ekseninde yeniden üretilmesine neden olmaktadır.

4.5. Kadın Futbolda Emeğin Değersizleşmesi ve Mesleki Araçsallaştırma

Güncel spor sosyolojisi literatüründe kadın futbolu, farklı coğrafi ve zamansal düzlemlerde çok katmanlı anlatılara sahip olmasına rağmen, bu alandaki kadın emeği sistemik bir değersizleşme süreciyle karşı karşıyadır. Profesyonel bir uğraş olmasına karşın, kadın futbolu sıklıkla meşru bir "istihdam alanı" olarak değil, sporcunun kendisi tarafından dahi bir hobi olarak içselleştirilmektedir. Bu durum, kadın emeğinin profesyonel iş gücü piyasasındaki kırılganlığını ve branşın kurumsallaşma düzeyindeki eksiklikleri yansıtmaktadır.

Futbolun kadın özneler için "içkin bir değer" taşımaktan ziyade, belirli kazanımlara ulaşmak için kullanılan "araçsal bir değer" olarak algılanması, branşın toplumsal konumunu belirleyen temel dinamiklerden biridir (Nuhrat, 2020: 48). Branşın geleceğine dair duyulan yapısal belirsizlik ve ekonomik güvencesizlik, sporcuları futbolu asli bir kariyer hedefi olarak görmekten ziyade, kendilerine "alternatif gelecek projeksiyonları" oluşturmaya itmektedir. Dolayısıyla kadın futbolcular, spor yaşantılarını tekil bir profesyonel kimlikten ziyade, başka bir mesleki alana geçişi kolaylaştıran stratejik bir basamak olarak kurgulamaktadırlar.

4.6. Kadın Futbolunda Erken Dönem Sosyalleşme ve Sistematik Dışlanma Dinamikleri

Günümüzde profesyonel kariyerini sürdüren kadın futbolcular, branşın kurumsallaşma tarihindeki ilk aktörleridir. Saha araştırmaları ve derinlemesine mülakatlar, bu sporcuların sadece teknik gelişimlerini değil, aynı zamanda toplumdaki kökleşmiş cinsiyet normlarına karşı yürüttükleri sembolik mücadeleyi de ortaya koymaktadır. Özellikle erken çocukluk döneminde, okul ortamındaki akran ilişkileri analiz edildiğinde; doğrudan etkileşim kuran erkek çocukların ön yargısız yaklaşımına karşın, etkileşime girmeyen dış grubun belirgin bir ön yargı geliştirdiği saptanmıştır;

Futbol oynamaya sokakta başladım. Okulda da erkek çocuklarla oynardık. Beraber oynadığım erkek çocukları bana alışmıştı, beni aralarına kabul etmişlerdi. Fakat sınıfta beraber oynamadıklarım bana karşı ön yargılılardı.

Katılımcıların biyografik anlatıları, liyakat ve başarıya dayalı ödüllendirme sistemlerinin cinsiyet temelli sekteye uğratıldığını çarpıcı örneklerle sunmaktadır. Okul düzeyindeki sportif başarıların objektif kriterlere rağmen karşı cinse devredilmesi, kız çocuklarının "toplumsal cinsiyet normları" ve yapısal adaletsizliklerle henüz gelişimsel evrelerinin başında tanışmalarına neden olmaktadır. Bu tür dışlayıcı pratikler, kadın özneleri futbol dünyasının çeperinde kalmaya zorlamaktadır. Katılımcılardan bir tanesi şöyle bir hikayesini paylaşıyor;

9 yaşındayken okulda bir turnuva vardı ve en çok gol atan öğrenciye ödül vereceklerdi. Ben de katılmıştım. Turnuva sonunda da çok heyecanlıydım çünkü en çok attığımın farkındaydım. Ama ödülü benden sonraki erkeğe verdiler. Çok üzülmuştüm, kalbim çok kırılmıştı. Sonrasında artık müdür üzüntümü gördüğünden sanırım ödülün aynısından yaptırıp evimize getirmişti. Ama hiç de aynı hissi vermemişti.

Kadın futbolunun mevcut profesyonel ekosistemdeki konumu, "ikincilleştirilme" ve "araçsallaştırma" riskiyle karşı karşıyadır. Yine katılımcıların paylaştığına göre dahil oldukları ilk spor kulüpleri onları kurumsal imaj ve reklam odaklı bir araç olarak kullanmaktaydı. Bu durum, branşa yönelik maddi ve manevi desteği geri plana iterek, kadın futbolunun spor endüstrisi içerisindeki özgün ve bağımsız gelişimini sekteye uğratmaktadır;

8 yaşında ilk kulübe gitmiştim, çok da heyecanlıydım. Kulüpteki tek kız bendim. Ama sonra fark ettim ki orada beklediğim gibi bir eğitim almıyorum, kulüp müdürü beni reklam ve sponsorlar için kullanıyordu. Sanki sadece ilgi çekmek için oradaydım.

4.7. Kadın Futbolunda Başarı Paradoksu: Sportif ve Toplumsal Baskıların Kesişimi

Profesyonel sporcu kimliğini kazanmış olmalarına rağmen, kadın futbolcuların mesleki ve kimliksel mücadeleleri hiyerarşik bir yapı içerisinde devam etmektedir. Futbol endüstrisinin "başarı odaklı" doğası, kadın ve erkek sporcular üzerinde asimetric bir baskı mekanizması kurmaktadır. Bu bağlamda, kadın ve erkek futbolunun kurumsal düzlemde ikircikli bir konumda olduğu söylenebilir. Kadın futbolculardan yüksek sportif başarı beklenmesine karşın; bu başarıyı mümkün kılacak altyapısal destek, yatırım ve disiplinler denetim süreçleri erkek futboluna oranla oldukça sınırlıdır.

Performans yönetimi ve toplumsal beklentiler arasındaki fark, sporculara atfedilen cinsiyet rollerinden beslenmektedir. Erkek futbolunda sistem; finansal destek ve kurumsal kabulü önceliklendirirken, sporcuyu yüksek performans sergilemesi için yoğun bir sportif baskı (tarafar ve kulüp odaklı disiplin) altında tutmaktadır. Bourdieu da benzer şekilde bir *sembolik şiddet* kavramı üzerinden bu tartışmayı sürdürür. Sembolik şiddetin etkilerinden birisi de iktidarın karizmaya, bir sihre, bir cazibeye dönüştürülmesidir (Bourdieu, 1998: 102-103).

Kadın futbolunda baskı ise, sportif performanstan ziyade, toplumsal cinsiyet normlarından türeyen bir kimliksel yükümlülüğe evrilmektedir. Kadın sporcular, sahada sadece teknik bir performans sergilemekle kalmamakta, aynı zamanda toplumsal yapının kendilerine yüklediği "duygusal" ve "naif" kadın imajı ile profesyonel sporun gerektirdiği "dayanıklılık" ve "rekabetçilik" arasında bir denge kurmaya zorlanmaktadır. Sembolik şiddet kavramı bir de eril tahakkümün aracı olarak da kullanılabilir. *Sembolik şiddetin vurucu etkisi kendisini eril tahakkümü bazen isteyerek bazen istemeyerek kabul eden kadınların hâkim görüşün koyduğu sınırlarla ve bu sınırların içinden davranmasıyla gösterir* (Türk, 2018: 18).

4.8. Teknik Yönetimde Özcü Cinsiyet Algısı ve Profesyonel İletişim Bariyerleri

Teknik direktörlük makamı, teorik düzeyde cinsiyetten bağımsız bir uzmanlık alanı olarak kabul edilse de uygulamada özcü cinsiyet kalıplarının karar verici mekanizmalar üzerindeki etkisi devam etmektedir. Simon de Beauvoir'ın İkinci Cinsiyet adlı kitabında geçen ve fenomen haline gelen bir söz buraya uymaktadır; *kadın doğulmaz, kadın olunur* (Beauvoir, 2019:13). Yine Butler'a (2008:56) benzer bir bakış açısıyla, kadınlığın biyolojik bir özellik değil, kültürel – sosyolojik değerlerle elde edinilen bir kimliktir. Eril gücünün tam karşısında yer alan bu 'kadınlık' kimliğine yüklenen toplumsal anlamlar (naiflik, zariflik, korunması gereken) nedeniyle yönetici makamlarda kadınların olmasını engellemektedir.

Saha verileri, özellikle erkek teknik direktörlerin kadın futbolcularla kurdukları iletişimde, kadın öznelere öncelikli olarak "duygusal" bir zeminde konumlandıklarını göstermektedir. Bu algı biçimi, teknik eleştiri süreçlerinde yöneticinin "sporunun psikolojik direnci" konusunda yersiz bir kaygı gütmesine ve profesyonel geri bildirim mekanizmalarını oto-sansür yoluyla kısıtlamasına yol açmaktadır.

Buna karşın, kadın sporcuların bu paternalistik (korumacı) yaklaşıma karşı geliştirdikleri duruş, yüksek bir profesyonel bilinci yansıtmaktadır. Katılımcı anlatıları, sporcuların mesleki gelişim süreçlerinde karşılaşılabilecekleri tüm zorlukları ve teknik eleştirileri içselleştirerek yola çıktıklarını kanıtlamaktadır.

Ben zaten her şeyi bilerek yola çıkmışım. Sırf kadın olduğum için daha yumuşak ve sakin bir tavır beklemiyorum. Profesyonel bir futbolcuyum, sert söylenmesi gereken şeyler öyle söylenmeli.

Kadın sporcular, kendilerine yönelik "duygusal kırılganlık" atfını reddederek; yanlışların doğrudan ifade edildiği, şeffaf ve yüksek disiplinli bir profesyonel iletişim modelini talep etmektedirler. Bu talep, kadın futbolunun sadece bir "duygu yönetimi" alanı değil, performans ve rasyonelite odaklı bir mesleki alan olduğunun sporcular tarafından tescil edilmesi niteliğindedir.

4.9. Futbol Dilinde Cinsiyet Özcü İşaretlemeler ve Mekânsal Dışlanma Söylemleri

Futbol, kolektif hafızada ve toplumsal yapıda eril bir alan olarak kodlandığı için, bu branşın isimlendirilmesinde erkek futbolu kabul edilir. Dilbilimsel açıdan bu durum, erkek futbolunun herhangi bir ek belirteç gerektirmemesi, buna karşın kadın futbolunun "kadın" ön ekiyle işaretli hale getirilmesiyle somutlaşmaktadır. Toplumsal değerler futbolu "erkek işi" olarak düşünmeye sevk ederken; kadın sporcuların bu ayırıştırıcı dilsel kategorizasyona karşı profesyonel bir direnç gösterdikleri gözlemlenmektedir.

Kadın sporcuların öz-tanımlamaları ile toplumsal atıflar arasında belirgin bir çatışma mevcuttur. Sporcular kendilerini öncelikle mesleki yetkinlikleri üzerinden "profesyonel futbolcu" olarak tanımlarken; toplumsal algı, bu profesyonel kimliği sporcunun cinsiyetine indirgemekte ve onu bir "kadın"

öznesi olarak ikincilleştirmektedir. Bu durumun en sert yansımaları, sportif başarısızlık anlarında ortaya çıkan nefret söylemlerinde görülmektedir.

Müsabaka esnasında kadın sporculara yöneltilen "senin yerin mutfak" şeklindeki cinsiyetçi söylemler, sadece bir tepki değil; kadını kamusal alandan (saha) dışlayarak, geleneksel patriyarkal sınırlara (özel alan/ev) geri itme girişimidir. Futbolda sportif başarısızlığa verilen olağan tepkiler erkek futbolunda performans odaklı kalırken, kadın futbolunda bu tepkiler doğrudan sporcunun sahadaki varlığını sorgulayan mekânsal bir dışlamaya evrilmektedir. Oysa kadınların özel alandan çıkıp yeşil sahaya inme süreçleri, toplumsal cinsiyet rejimine karşı verilmiş tarihsel ve sistematik bir hak mücadelesinin ürünüdür. Araştırma kapsamında görüşülen bir katılımcı, kadın futbolundaki emek-sermaye çelişisini ve motivasyon kaynaklarını şu sözlerle ifade etmektedir:

Bizim icra ettiğimiz futbolda finansal getiriler oldukça kısıtlı; bizi sahada tutan temel unsur bu işe duyduğumuz tutku. Tek gayemiz sadece futbol oynamak. Ancak kadınların elde ettiği başarıların karşılığı çok daha yüksek olmalı; çünkü biz bu süreçte erkek meslektaşlarımıza oranla iki kat daha fazla mücadele vermek zorunda kalıyoruz.

4.10. Kadın Futbolunda Kolektif Dönüşüm ve Rol Modelliği

Kadın futbolunun toplumsal meşruiyet kazanma süreci, öncelikle birincil sosyalleşme alanı olan aile birimi içerisindeki tutum değişiklikleriyle de somutlaşmaktadır. Milli takım liderlerinden biri olan katılımcının deneyimleri, aile içerisindeki eril direncin zamanla destekleyici bir mekanizmaya evrildiğini göstermektedir. Bu durum, kadın sporcuların sahadaki başarısının ve görünürlüğüne, yakın çevrelerindeki toplumsal cinsiyet algısını dönüştürebilecek bir sembolik güç taşıdığını kanıtlamaktadır.

Sporcuların kazandığı mesleki statü, sadece bireysel bir başarı değil, aynı zamanda gelecek kuşaklar için inşa edilen bir rol modelliği niteliğindedir. Milli takımın kaptanı olan bir katılımcı;

Biz kadın bir idol olmadan büyüdük fakat artık böyle değil. Ülkemizdeki küçük bir kız çocuğu beni idolü olarak resmetmişti. Bu beni çok duygulandırmıştı.

Bu sembolik etkileşim, kadın futbolunun geleceğine dair kolektif bir umut ve motivasyon kaynağı yaratmaktadır. Netice itibarıyla, erken yaşta başlayan bu özdeşleşim süreçleri, kadın futbolunun toplumsal tabanda normalleşmesi ve sürdürülebilir bir gelişim göstermesi adına kritik bir önem arz etmektedir.

5. SONUÇ

Bu çalışma; futbol disiplininin hegemonik eril tahakküm üreten yapısı içerisinde, kadın aktörlerin var olma mücadelelerini ve profesyonel kimlik inşa süreçlerini mercek altına almıştır. Araştırma sonucunda ulaşılan bulgular; Türkiye'deki kadın futbolunun makro-kurumsal düzeyde yapısal bir ivme kaydetmekle birlikte, mikro-sosyal alanda geleneksel cinsiyetçi normlar ve kültürel bariyerlerle olan gerilimli ilişkisini devam ettirdiğini göstermektedir.

Bahsedilen bu mikro düzeydeki direnç ve normatif çatışma, futbolun tarihsel olarak "sokak" kökenli bir disiplin olması ve bu alanın eril kodlarla mühürlenmesiyle yakından ilişkilidir. Kamusal alandaki bu eril egemenlik, kadınların varlığını bir "toplumsal sapma" olarak konumlandırmakta; kadın sporcuları henüz küçük yaşlardan itibaren "kız çocuk top mu oynar?" şeklindeki kalıp yargısal sorgulamalarla karşı karşıya bırakmaktadır. Dolayısıyla kadınlar, sahaya inebilmek adına hem ailevi hem de toplumsal barikatları aşmak zorunda kalmaktadır. Nitekim bulgular, futbola ilgi duyan kız çocuklarının bedensel ve

fiziksel gelişimlerini destekleyecek kurumsal ya da sosyal bir altyapıya erişmelerinin önünde ciddi engeller bulunduğunu açıkça göstermektedir.

Kadın futbolcuların söz konusu sosyo-kültürel bariyerleri aşarak yeşil sahaya erişim sağlamaları, maruz kaldıkları yapısal mücadele zeminini ortadan kaldırmamakta; aksine alanın içine taşımaktadır. Futbol ekosisteminde varlığını koruyabilmek ve salt sportif faaliyete dayalı profesyonel bir yaşam sarmalı inşa etmek de yapısal kısıtlar içermektedir. Erkek futbolu konjonktüründe performans eksenli, tekil ve lineer bir kariyer söz konusu iken; kadın sporcular "çift kariyer" dinamiklerini devreye sokarak akademik formasyon ile sportif pratikleri senkronize etmek durumunda kalmaktadır. Bu alanda kısa vadeli sözleşme pratikleri ve asimetrik ücret politikaları, kadın emeğinin futbol alanında yapısal olarak "hobi" veya "sosyal sorumluluk" parantezine taşıyarak bu yolla emeğin sistemik bir marjinalleşme ve değersizleşme sürecine tabi tutulduğuna işaret etmektedir.

Medya temsiliyetindeki niceliksel ve niteliksel yetersizliğin kadın futbolunun meşruiyetini doğrudan etkilediği görülmektedir. Kadın sporcular, başarı odaklı bir profesyonel kimlik talep etseler de toplumsal algı onları sürekli olarak "duygusal" veya "naif" kadın imajı üzerinden ikincilleştirmektedir. Bütün bu olumsuzluklara rağmen, ABB Fomget örneğinde görüldüğü üzere, halka açık ve erişilebilir müsabakalar, izleyici ile branş arasındaki önyargıları kırmakta ve yerinde deneyim yoluyla kadın futbolunun teknik kalitesini görünür kılmaktadır.

Türkiye’de kadın futbolunun gelişimi sadece teknik ve altyapısal yatırımlarla değil, sistematik bir hak temelli yaklaşım ve yapısal bir zihniyet dönüşümü ile mümkün olabilir. Alanın içindeki güvencesizliğe ve ekonomik kısıtlara rağmen, milli takım kaptanı gibi sembolik figürlerin gelecek kuşaklar için oluşturduğu rol modeli, kolektif umudu yeşertmekte ve kadın futbolunun toplumsal tabanda

normalleşmesi adına kritik bir önem taşımaktadır. Sonuç olarak, kadın sporcuların sahadaki ve saha dışındaki var oluş çabaları, başlangıçta bir "toplumsal sapma" olarak kodlanan bu profesyonel varlığı zamanla toplumsal gerçekliğin ayrılmaz, meşru ve sağlıklı bir parçası haline getirme potansiyeline sahiptir.

Çıkar Çatışması Bildirimi:

Bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Destek/Finansman Bilgileri:

Bu çalışma için herhangi bir kurum, kuruluş veya şahıstan finansal destek alınmamıştır.

Etik Kurul Kararı:

Bu araştırma, Ankara Üniversitesi Etik Kurulu'nun 26.06.2025 tarihli ve 4/114 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

KAYNAKÇA

- Ankara Büyükşehir Belediyesi. *FOMGET Folklor Müzik Gençlik Topluluğu*.
- Arslan, M. (2012). *Araştırma Yöntem ve Teknikleri*. Harran Üniversitesi Ders Notları.
- Apaydın, F., Giray, C., & Amanvermez, İ. (2016). Futbol Kulüpleri İçin Hedef Kitle Olan Kadınların Stadyumlarda Maç İzleme Tutumlarını İncelemeye Yönelik Ampirik Bir Araştırma. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(12), 92-104.
- Baltacı, A. (2018). Nitel Araştırmalarda Örneklem Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme, *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (7), 231-274.
- Baran, A. G., & Özsöz, C. (2013). Pratik, Kültür, Sermaye, Habitus ve Alan Teorileriyle Pierre Bourdieu Sosyolojisi. S. Suğur & A. Görgün-Baran. *Sosyolojide Yakın Dönem Gelişmeler*, 1-21.
- Beauvoir, S. de. (2019). *İkinci Cinsiyet* (Çev. G. Savran). Koç Üniversitesi Yayınları.
- Bora, T. (2006). *Karhanede Romantizm*. İletişim Yayınları.
- Bourdieu, P. (1998). *Practical Reason: On The Theory of Action*. Stanford University Press.
- Bozlu, B. (2019). Kadın futbol alanının ilişkisel analizi. *Sosyoloji Dergisi*, (39), 53-80.
- Butler, J. (2008). *Cinsiyet Belası: Feminizm ve Kimliğin Altüst Edilmesi* (Çev. B. Ertür). Metis Yayınları.
- Cenikli, A., Dalkılıç, M., Yiğit, E., & Bozkurt, V. (2017). Modern Futbolun Tarihi. *Diyalektolog*, 14(11), 53-63.
- Cin, H. (t.y.). *Bir Tarih İncelemesi: Kadın Futbolunun Gelişimi ve Mücadelesi*. Women Gool. https://womengool.com/hulya_cin.php (erişim tarihi: 10.06.2025)

- Connell, R. W. (2019). *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar* (Çev. C. Soydemir). Ayrıntı Yayınları.
- Connerton, P. (2009). *How Modernity Forgets*. Cambridge University Press.
- Cumur, Ş. & Topçu, K. (2022). Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği: Kadın ve Kentsel Mekân. *Architecture, Urbanism, Design and Construction*, 10(2), 112-130.
- Durkheim, E. (1995). *Toplumbilimsel Yöntemin Kuralları*. Engin Yayıncılık
- <https://egazete.cumhuriyet.com.tr/katalog/192/1968/3/23/8> (erişim tarihi: 16.07.2026)
- Futbol Kadını Bozar mı? | 5Harfliler.com (erişim tarihi: 30.3.2026)
- <https://bianet.org/yazi/spor-medyasinda-kadin-hegemonik-erkeklik-ve-eril-dil-234565> (erişim tarihi: 29.3.2026)
- <https://www.ankara.bel.tr/hizmetler/kultur-sanat-hizmetleri/fomget> (erişim tarihi: 30.3.2026)
- <https://atasehir.bel.tr/Uploads/UploadFile/Files/54d12b93d1c44edaa9aff6b2644d7773.pdf> (erişim tarihi: 16.07.2026)
- Korkmaz, S. A. & Allmer, A. (2013). Mekânın DNA'sı: Toplumsal Cinsiyetin Mekânsal Kalıplarının Sorgulanması. *Kadın/Woman 2000*, 14(1), 107-133
- Kümbetoğlu, B. (2005). *Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma*. Bağlam Yayınları.
- Lefebvre, H. (2014). *Mekânın Üretimi* (Çev. I. Ergüden). Sel Yayıncılık.
- Mızrahi, R. & Aracı, H. (2010). Kadın Yöneticiler ve Cam Tavan Sendromu Üzerine Bir Araştırma. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(1), 149-156.
- Nuhrat, Y. (2020). Türkiye Futbolunda Kadın: "İş"i Olmayan ve Olmaması Gereken Yerde. *Fe Dergi*, 12(2), 45-58.
- Özgen, İ. (2025). *Futbol Tarihi 101*, Birinci Baskı. İstanbul: Say Yayınları.

- Özsoy, S. (2008). Türk Spor Medyasında Kadın. *Spor Bilimleri Dergisi*, 19(4), 201-219. LE
- Saygılıgil, F. (2013). Mekânın Cinsiyeti. *Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi*, 5(1), 209-218.
- Talimciler, A. (2008). Futbol Değil İş: Endüstriyel Futbol. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 26(2), 89-114.
- Türk, H. B. (2008). Eril Tahakkümü Yeniden Düşünmek: Erkeklik Çalışmaları İçin Bir İmkân Olarak Pierre Bourdieu. *Toplum ve Bilim*, 112, 119-147.
- Türkiye Futbol Federasyonu. *TFF hakkında*.
- Türkiye Futbol Federasyonu. *TFF Kadın Ligleri*.
- UEFA. (2022). *Club Licensing and Financial Sustainability Regulations*.
- Yükselbaba, Ü. (2017). Society, Order And Law According To Émile Durkheim: Evolution Of Law And Punishment. *Journal of Istanbul University Law Faculty*, 75(1), 191-226.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Football is one of the most powerful tools of the social socialization process with the potential of consolidating of masses and creating excitement collectively. Historical roots of this sport are dating back the game called 'Cuju' in ancient China. But with Industrial Revolution in 19th century, it underwent some structural changes. Football was used in armies in to discipline soldiers also in school to discipline students, then evolved into an industry with high profit. With this research, it has been wondered about the role of women's role in this sport from industrialization of football to this day. Moreover, in this process of industrialization, the role of women, as a player and as a fan, has been pushed to the background.

This research has been designed with interpretive paradigm in the frame of qualitative method. As a part of the study, semi-structured interviews were conducted with 15 participants aged 18 to 65 in June - July 2025, and the data were supplemented with field observations. The main aim is bringing to light the survival strategies of female footballers have improved in an area which is known as male dominant area and then, understanding the construction of identity from the perspective of social anthropology.

Method

In this article, 'place' has been addressed with Henri Lefebvre's approach which means as a social production. Through historical process 'inside/home' has been associated with women; on the other hand, 'outside/public space' has been associated with men. The places where football has been playing were outside spaces like streets, stadiums, facilities represent public areas and these areas are structed with masculine codes.

Inclusion of women in these areas can be perceived as a 'social deviance' which is an outside of the established forms according to Emilé Durkheim. Female footballers show a symbolic resilience against spatial dichotomy as taking to the pitch. Furthermore, they are trying to attempt to legitimize their existence in this sport which was seen as a 'deviance'.

Findings (Results)

The professionalization of the women football is fraught with obstacles. During World War 1, football gained popularity among women, so they started to play with each other, while men were in war front. However, women's football had

been prohibited in 1921, due to the concern of they might be threatened hegemony of men's football. This ban had been lifted in 1970s. In the present day, structural reforms, such as UEFA making the establishment of a women's footballs team mandatory or awarding points for it under its club licensing criteria, are raising the standards of the sport.

Specifically, in Türkiye's context, women football played in 1929 for the first time. But women footballers faced such a sexist reaction from the press in that time like "women playing football? Next thing you know; they'll be wrestling too!". In 1968, in attempts to institutionalize women's football, it was needed a permission from their husbands or their fathers. It shows the extent of social resistance. The systematic league was established in 1994.

Today, the league for women football, Turkcell Women Super League gains professionalism. Having this league is a strategic way to have a corporate identity for professional women footballers. Despite the progress at macro level, this article states that at micro level women footballers face significant loss of rights.

For example, their future in professional area as a footballer is uncertain. For instance, men footballers can focus solely on their football career. Yet, women footballers have to pursue their academic career (physical education teaching etc.) because of the economic uncertainty in the future. With that, this professional job is coded as a 'social responsibility project' or a 'hobby' for women who are earning their life from this.

The most important obstacle for women football is the barrier of invisibility in the media. In spite of nearly %40 of the sportspersons is female worldwide, in the sport media representation rates of the female athletes is only about %4. Current representations are creating gender roles again and again. This asymmetrical distribution in advertising and mainstream news undermines the industry's social legitimacy.

This article points out that head coaching is also coded as a male competence domain. According to the findings, head coaches adopt an approach fatherlier and more protective than authoritarian in their communication with women footballers. This situation blurs the boundaries of professional rationality by positioning the coach not merely as a technical instructor but as a symbolic "father figure". But women footballers reject this attribution of emotional fragility and they are demanding more transparent and disciplined communication.

Conclusion and Discussion

According to the findings of the research, the struggles of women footballers started in their childhood stage in the streets. Boys' football carrier follows a "smooth" route to professionalism, but girls have to get past the barricades of family-related and social. On the other hand, until recently it was a crucial problem for girls to find a youth team of a football club. Because of that, today's professional women footballers who grew up with experience of "street football" can be seen as "lucky girls who saved from the streets". But today, clubs like ABB FOMGET have a youth team for girls. The increase in the number of participants in the youth team (approximately 500 girls) is a concrete indication of the sport's growing popularity.

In this article, it is stated that the development of women football might be possible with a systematic shift in a mindset. The study reveals that female football players are not only competing on the field for athletic success, but are also fighting against language that marginalizes them, spatial exclusion, and economic inequality. The role models that individuals who have captained the national team provide for future generations are critically important in ensuring that this professional presence becomes an integral part of social reality over time.